

Sdružení pro stavebněhistorický průzkum

Stochovská 151/12, 161 00 Praha 6 – Ruzyně, www.svornik.cz

IČ 26543206 reg. u MV ČR: VS/1-1/48278/01-R

Vážená paní

Mgr. Alena Hanáková,

ministřině kultury

Maltézské nám. 1

118 11 Praha 1, Malá Strana

V Praze, dne 26.11.2012

Vážená paní ministřině,

obracíme se na Vás v souvislosti s věcným záměrem nového památkového zákona.

Považujeme za nezbytné vyjádřit naše stanovisko k obsahu věcného záměru nového památkového zákona, který ministerstvo kultury ČR nedávno zveřejnilo.

Obsah věcného záměru je do značné míry překvapivý, protože přináší v podstatě jen určité korekce oproti platné právní úpravě, a to jen zcela minimální právě v těch oblastech, kde by byly podle poznatků z praxe nejpotřebnější.

Naproti tomu některé pasáže návrhu nasvědčují trendům, vedoucím k omezování ochrany kulturního dědictví nebo vytvářejícím předpoklady pro takové postupy při aplikaci takto koncipovaného zákona.

Od platné právní úpravy se prakticky nikterak neliší vymezení kulturních památek, národních kulturních památek, památkových zón a rezervací. Je však příznačné, že je zcela opomenuta tolik potřebná otázka stanovení podmínek konkrétního režimu u národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón. V případě památkových zón je zbytečně užít pojem „budov“ místo významově širšího „staveb“. Nepochopení principu plošné památkové ochrany a jeho degradaci na zájem o památkové zóny jako pouhé vnější kulisy dokládá bod 7.8 věcného návrhu, z něhož vyplývá rezignace na jakoukoli regulaci prací v interiérech staveb.

V nově zaváděné kategorii památky s mezinárodním statutem se skrývá mimořádně nebezpečný pokus omezit dosavadní mezinárodní závazky České republiky na několik málo vybraných lokalit, z kontextu lze soudit, že má jít pouze o památky zapsané na seznamu kulturního dědictví UNESCO.

Značná pozornost je věnována problematice evidence, kde se počítá se zavedením agendového informačního systému s tím, že chybné údaje, které vznikly zřejmým omylem, odstraní odborná organizace státní památkové péče, která bude pověřena jeho vedením.

Je ovšem dobře známo, že hodnota informačního systému spočívá primárně na kvalitě informací, které do něho byly vloženy. V případě dosavadního ÚSKP je zřejmé, že se nákladné akce na jeho aktualizaci v mnoha ohledech minuly účinkem, takže obsahuje celou řadu sporných položek, které uvedeným způsobem nebude možné odstranit.

Jen zcela kosmetickým způsobem je doplněna dosavadní úprava přemísťování, a to zjevně v důsledku ministerstvem kultury nově formulovaného výkladu dosavadní právní úpravy, zbytečně zatěžujícímu běžnou praxi.

Závažnější změny obsahuje navrhovaná úprava problematiky archeologických výzkumů, která vychází z nedávno neúspěšně projednávané novely zákona č. 20/1987 Sb., k níž zaujali negativní postoj představitelé odborné veřejnosti.

I nadále je předpokládáno udělování oprávnění k provádění archeologických výzkumů fyzickým osobám, což je zjevně nevhodný model, vyvolaný zcela nemístnou aplikací zák. č. 18/2004 Sb. i v oblasti archeologických výzkumů.

Návrh předpokládá stanovení náležitostí stavebně historického průzkumu (dále jen SHP) s tím, že jeho zpracování se stane místo volné vázanou živností. Zároveň však návrh jinde předpokládá, že průzkumy (tudíž také SHP) bude provádět odborná organizace státní památkové péče. Takováto dílčí změna nepřináší pro praxi žádná pozitiva. Není-li vůle řešit tuto problematiku, která má pro kvalifikovaný výkon státní památkové péče nezastupitelný význam, skutečně komplexním způsobem včetně obligatorního fundovaného ověřování úrovně provedených SHP, pak není žádný racionální důvod měnit dosavadní stav. Z návrhu věcného záměra zákona není nijak zřejmé, za jakým účelem mají být stavebněhistorické průzkumy prováděny (servis orgánům památkové péče, servis v rámci projekční přípravy, dokumentace zanikajících hodnot, plošný výzkum kulturních statků, výzkumy pro pojmenování hodnot dosud neprohlášených památek?). Povinnost strpět nedestruktivní stavebněhistorický průzkum musí být v zákoně zakotvena.

Naprosto nežádoucím institutem je rada světové památky. Nejen o této kategorii památek, ale právě tak o všech ostatních musí být rozhodováno na odpovídající odborné úrovni. Pokud jsou světové památky částmi obcí s heterogenní majetkovou strukturou nemovitostí, má místní samospráva dostatečný prostor na základě dosavadních předpisů, aby mohla při péči o tuto památku participovat. Rada světové památky podle návrhu spíše působí dojemem instituce, která má zprostředkovávat prosazování různých partikulárních zájmů, s nimiž nemá seriózní výkon státní památkové péče nic společného.

Návrh dále předpokládá zavedení plánů ochrany památkových rezervací a památkových zón. Je třeba zdůraznit, že jde o institut, který se v praxi vůbec neosvědčil – zmocnění k jejich vydání obsahuje již řadu let platná právní úprava, ale ani jednom případě (!) nebylo krajskými

úřady využito. Je tedy více než zřejmé, že přebírání tohoto institutu v nezměněné podobě do navrhované právní úpravy nemá smysl a svědčí o naprosté odtrženosti od praxe.

Naproti tomu určité novum představuje institut plánů území s vyloučením povinnosti strpět archeologický výzkum. Návrh tohoto institutu působí pozitivním dojmem, nicméně obsahuje vážné skryté nedostatky – návrh totiž vůbec nezmiňuje konstrukci určitých pojistek, které by mohly zabránit tomu, aby k vymezení tohoto území nedocházelo zcela účelově, např. v souvislosti s konkrétními developerskými projekty.

Jen dílčím přizpůsobením dosavadního stavu je navrhovaná úprava prací na kulturní památce. Od platné právní úpravy, obsažené v § 14 zák. č. 20/1987 Sb., se prakticky liší pouze možností odborné organizace státní památkové péče nezpracovat písemné vyjádření v tzv. bagatelních případech.

S výjimkou závažného oslabení památkové ochrany v památkových zónách nepřináší nic nového ani návrh úpravy regulace prací v památkově chráněných územích.

Okruh opatření k nápravě se rozšiřuje o vyvlastnění, u něhož návrh předpokládá, že s vyvlastněnými kulturními památkami bude hospodařit odborná organizace státní památkové péče. Návrh je zcela odtržen od reality. Vyvlastnění je přípustné výhradně za náhradu, tudíž lze předpokládat značný zájem vlastníků takových kulturních památek, u nichž je na trhu nemovitostí zřejmý převis nabídky nad poptávkou (venkovské zámečky a tvrze, větší hospodářské usedlosti), o cílené vyvlastnění těchto nemovitostí. Jde o nesmyslný a nereálný pokus o znovuzestátnění části značného množství kulturních památek, který by byl akceptovatelný jen v jednotlivých, odůvodněných případech, nikoli plošně. Kromě toho se vnucují opodstatněné pochybnosti, zda odborná organizace státní památkové péče bude po provedené restrukturalizaci schopná zajistit správu a smysluplné využití takových objektů. Vůbec nejsou brány v úvahu zvýšené náklady, které by si zavedení takového institutu v praxi vyžádalo.

Po stránce věcné nepřináší nic nového úprava ochranných pásem, která mají být napříště vymezována formou opatření obecné povahy.

Zdánlivě pozitivní, ve svých důsledcích však nereálný a proto nepochopitelný je návrh rozšíření kompenzace za omezení z důvodů ochrany veřejného zájmu, který se rozšiřuje též vlastníků nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale leží v památkových rezervacích a památkových zónách, nikoli však v ochranném pásmu. V současné době není dostatek prostředků na příspěvky pro vlastníky kulturních památek při zajišťování běžné údržby, naproti tomu přibývá krajně pochybných akcí „obnovy“ s obrovskými rozpočty, prosazovaných za pomoci různých lobby a jejichž důsledkem bývá v lepším případě provozní přetížení, obvykle však závažné znetvoření vybrané kulturní památky.

Nový návrh distribuce záchranných archeologických výzkumů (dále jen ZAV) je převzat z neúspěšně prosazované a právem kritizované novely.

Princip „volné soutěže“ o provedení ZAV sotva přispěje ke zkvalitnění péče o archeologické dědictví, kromě není nikterak dořešen pro případ, že žádná oprávněná organizace nepodá návrh na provedení ZAV, zatímco proběhne 40 denní prekluzivní lhůta.

Nadbytečnou byrokratizaci ZAV představuje institut projektu ZAV, který má určitý smysl pro výzkumy většího rozsahu, u početných drobných akcí, které se zpravidla realizují formou dohledu, by bylo zpracování projektu zcela nadbytečnou komplikací.

Diskutabilní je návrh stanovení povinnosti strpět ZAV v individuálních právních aktech oproti současné povinnosti ze zákona. Návrh vyvolává oprávněné obavy, že v řadě případů by v praxi mohlo docházet k „opomenutí“ stanovit tuto podmínku.

Zachovává se zcela nevhodný institut štěpeného vlastnictví k archeologickým nálezům.

Od návrhu zcela nové právní úpravy by se dalo očekávat racionálnější řešení struktury orgánů památkové péče, vzhledem k tomu, že její výkon v rámci modelu přenesené působnosti naráží na stále rostoucí problémy, přičemž je zřejmé, že úřad obce s rozšířenou působností není vhodným orgánem pro kvalifikovaný výkon státní památkové péče. To však zůstává prakticky totožné s dosavadní.

Poněkud komicky vyznívá zmínka o podílu celních úřadů. Od zavedení jejich působnosti v oblasti státní památkové péče není totiž o výsledcích jejich činnosti na úseku památkové péče nic známo.

Zcela nesmyslně a zřejmě záměrně kontraproduktivně je navrhováno postavení památkové inspekce. Její navrhovaná působnost převážně odpovídá dosavadním možnostem, včetně kontroly archeologických výzkumů. Trvalým problémem tohoto orgánu byla nedostatečná personální kapacita, vedle toho pak bojkotování navržených opatření jak na úrovni MK, tak v posledních letech i na úrovni nižších složek.

Navrhované zmocnění ke konkrétním rozhodnutím na místě nemá smysl, pokud by památková inspekce nebyla koncipována natolik rozsáhle, jako např. inspekce životního prostředí. Pro přijetí takového modelu však nemá obor dostatečné zázemí. Po stránce procesní návrh neřeší, kdo bude odvolacím orgánem.

Zřízení památkové inspekce jako samostatného orgánu paradoxně povede ještě většímu ochromení její činnosti, neboť jako organizační součást MK využívá ke svému provozu služeb příslušných servisních útvarů MK. Návrh, ani nepříliš zasvěceně zpracovaná analýza RIA vůbec nezmiňuje potřebnou personální kapacitu památkové inspekce, kterou lze odhadovat na cca 25 systemizovaných míst (oproti současným 7 – stav snížil o 1 místo ministr kultury Jiří Besser) za předpokladu jejího setrvání v rámci MK, a přiměřeně většího jako samostatné organizační složky státu. To by si ovšem vyžádalo určitých finančních nákladů, podstatně větších, než jsou současné.

Dovolte nám závěrem shrnout:

Je překvapující, že souhrn navrhovaných změn oproti platné právní úpravě je poměrně malého rozsahu. Některé osvědčené instituty jsou nežádoucím způsobem oklešťovány, jiné, které v praxi akceptovány vůbec nebyly, jsou tvrdošijně zachovávány. Přestože souhrn změn oproti platné právní úpravě není rozsáhlý, je zřejmé, že některé z nich by mohly být příčinou dalekosáhlých nevratných škod na kulturním dědictví.

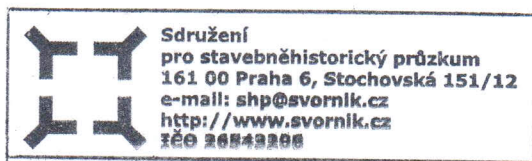
Řešení skutečně zásadních otázek, jako o pokus novou organizační strukturu státní památkové péče, se návrh vyhýbá. Rovněž se úzkostlivě vyhýbá uplatnění jakýchkoli mechanismů, které by vedly k širšímu zapojení veřejnosti do péče o kulturní dědictví. Základním předpokladem tolik potřebné širší veřejné podpory státní památkové péče je účastenství občanských sdružení v příslušných správních řízeních, podobně jako tomu je již dlouho v oblasti ochrany přírody. Takovýto institut, který je souladu s budováním občanské společnosti, však návrh neobsahuje.

Nedávno přijatá novela stavebního zákona měla nesrovnatelně větší rozsah, než je objem změn, navrhovaných v tomto věcném záměru oproti platné právní úpravě.

Nemůže být sporu o tom, že příprava takového věcného návrhu zákona představuje převážně zbytečně vynaložené úsilí.

Dílčí korekce platné právní úpravy, koncipované ovšem v souladu s mezinárodními závazky ČR a s veřejným zájmem na ochraně kulturního dědictví, jsou proveditelné v rámci poměrně stručné novely platného zákona č. 20/1987 Sb.

Za Sdružení pro stavebněhistorický průzkum

Kamil Podroužek
.....
z odložit

PhDr. Kamil Podroužek Ph.D.

Na vědomí:

Legislativní rada vlády

Mgr. Karolína Peake, předsedkyně rady

Nábřeží Edvarda Beneše 4

118 01 Praha 1